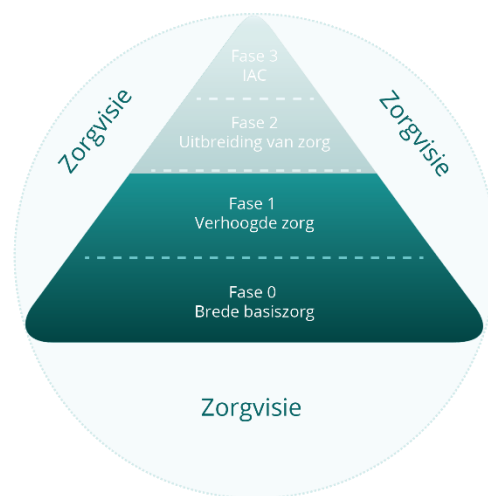

2 Verhoogde zorg – Fase 1

Verhoogde zorg is het tweede deel van het [Algemeen Diagnostisch Protocol](#), het raamwerk voor de verschillende specifieke diagnostische protocollen. De protocollen zijn een leidraad voor diagnostiek binnen de onderwijscontext. Ze worden toegepast door alle CLB-teams in Vlaanderen, in nauwe samenwerking met de scholen. Dit deel wordt bij voorkeur samen gelezen met [Brede basiszorg](#), [Uitbreiding van zorg](#), [Individueel Aangepast Curriculum](#) en het [Theoretisch deel](#) van het Algemeen Diagnostisch Protocol.

In deze fase in het zorgcontinuüm voorziet de school extra zorg onder de vorm van remediërende¹, differentiërende², compenserende³ of dispenserende⁴ maatregelen, afgestemd op de specifieke onderwijsbehoeften van bepaalde leerlingen⁵. Vanuit deze behoeften wordt gezocht naar oplossingen en manieren van aanpak die kunnen gerealiseerd worden binnen de reguliere werking en omkadering van de school en in samenwerking met de ouders en de leerling. De leerlingen krijgen extra maatregelen om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen. Deze maatregelen zijn erop gericht dat de leerlingen blijven aansluiten bij de klasgroep. De beschrijving van deze fase uit het zorgcontinuüm geeft handvatten voor de scholen uit het gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs om op een kwaliteitsvolle manier deze zorg uit te bouwen en heeft een ondersteunende en inspirerende functie.

Vroege detectie en tijdige rapportering vergroten de kans om een probleem zo klein mogelijk te houden, gepaste interventies af te spreken en indien mogelijk verbetering te realiseren.

De brede basiszorg volstaat soms niet (meer) of slechts gedeeltelijk om aan de onderwijsbehoeften van één of meerdere leerling(en) tegemoet te komen. Mogelijk heeft de gedifferentieerde aanpak voorlopig wel een positief effect, maar is er ongerustheid over de (leer)ontwikkeling van de leerling. Uit onder andere observaties, gesprekken met leerlingen en ouders, resultaten van een

¹ Zie: Bijlage 1: Begrippenlijst

² Zie: Bijlage 1: Begrippenlijst

³ Zie: Bijlage 1: Begrippenlijst

⁴ Zie: Bijlage 1: Begrippenlijst

⁵ Decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet), 2014, 11° '55°bis', blz. 3.

leerlingvolgsysteem of overleg met collega's kan blijken dat een leerling sneller, minder snel of anders ontwikkelt dan verwacht. Zowel leerkrachten, ouders als leerlingen kunnen hun ongerustheid en vragen aan het zorgteam melden. Een transparante zorgstructuur en een laagdrempelig beleid naar ouders en leerlingen toe zullen deze stap gemakkelijker maken.

Het is in deze fase de bedoeling om in overleg de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en – in functie van deze onderwijs- en opvoedingsbehoeften – de eventuele ondersteuningsbehoeften van de leerkracht(en) en/of ouders te formuleren. De leden van het zorgteam zoeken op basis daarvan samen naar een gerichte aanpak of interventie voor de leerling(en) en bepalen verdere stappen. De klassenleerkracht heeft een cruciale rol bij het begeleiden van deze leerling(en). De CLB-medewerker kan als lid van het zorgteam op vraag van de school een coachende rol opnemen. De ouders en de leerling worden vanaf dit moment steeds geïnformeerd en mogelijk actief betrokken.

Om tot goede interventies te komen in de fase van de verhoogde zorg, staan de volgende elementen centraal. Deze zijn verbonden met de uitgangspunten van HGW:

- ▶ Er worden doelen bepaald, waarbij langetermijndoelen dikwijls in haalbare (tussen)doelen worden opgesplitst.
- ▶ Er wordt gestreefd naar succeservaringen.
- ▶ De interventies zijn afgestemd op de context.
- ▶ De onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling worden zo goed mogelijk bepaald.
- ▶ De ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders worden geformuleerd.
- ▶ Er wordt gebruikgemaakt van positieve kenmerken.
- ▶ Alle partners worden betrokken (leerkrachten, ouders en leerling).
- ▶ De maatregelen zijn concreet omschreven.
- ▶ Er worden afspraken en een planning opgemaakt voor de uitvoering van de interventies.

Het evalueren en zorgvuldig registreren van deze interventies in het leerlingendossier van de school is een belangrijke verantwoordelijkheid van de klasleerkracht en het zorgteam. Op deze manier kan men aantonen dat men samen met de leerling, ouders en leerkracht aan de slag is gegaan, welke interventies uitgezet zijn, hoe en door wie deze werden uitgevoerd, of ze succes hebben... Zo wordt tevens een eventuele overstap naar de fase van uitbreiding van zorg, waarin het CLB een leerlinggebonden traject opstart, degelijk en transparant onderbouwd.

De gefaseerde besluitvorming van handelingsgericht werken⁶ kan helpen om de onderwijsbehoeften van deze leerling(en) te bepalen. Dit model inspireert om breed te kijken, niet te snel te beslissen en nauwkeurig en zorgvuldig te werken. Elke school kan hiervoor eigen, eventueel geformaliseerde werkwijzen hanteren. Op vraag van de school kunnen PBD en CLB betrokken worden in de uitwerking hiervan. In de protocollen worden de volgende termen gehanteerd als mogelijke leidraad voor een systematische aanpak. Deze leidraad kan flexibel en/of cyclisch gehanteerd worden.

1. Zorgoverleg
2. Verzamelen van informatie
3. Onderwijsbehoeften en aanpak bepalen
4. Plannen, handelen en evalueren

2.1 Zorgoverleg

Gestructureerd overleg van het zorgteam is een hoeksteen van een efficiënt zorgbeleid. De aard van dit overleg en de samenstelling van het zorgteam⁷ is school- en niveaugebonden. Het overleg vindt op regelmatige basis plaats en wordt vooraf grondig voorbereid (reden van aanmelding, concrete hulpvraag, beeldvorming, ondernomen acties, positieve aspecten...) zodat de bespreking doelgericht en efficiënt verloopt.

Vanuit een brede kijk wordt alle relevante informatie op een systematische wijze verzameld en besproken. Tijdens het overleg bespreekt de leerkracht samen met het zorgteam de leerlingen voor wie de verhoogde zorg van toepassing is. Men analyseert de onderwijsbehoeften en bepaalt acties en interventies. Deze gegevens worden genoteerd in een leerlingendossier.

Ouders en leerlingen kunnen bij dit zorgoverleg betrokken worden. Zo krijgen zij de kans om te verwoorden waar zij al dan niet nood aan hebben en krijgen ze inspraak bij het bepalen, evalueren en bijsturen van de leerlinggerichte zorginitiatieven. Vanuit een handelingsgerichte visie wordt gestreefd naar maximale samenwerking en afstemming.

Mogelijke aandachtspunten:

⁶ Zie: Theoretisch deel, HGW, Uitgangspunt: systematisch en transparant

⁷ Zie: Bijlage 1: Begrippenlijst

- ▶ De beleving van iedereen wordt gerespecteerd en ernstig genomen. Het ervaren en beschrijven van mogelijke problemen is immers erg persoonsgebonden. De beleving van de betrokkenen kan dan ook erg verschillend zijn.
- ▶ De leerkrachten weten vooraf welke gegevens zij moeten meebrengen. Deze afspraken maken deel uit van een transparant zorgbeleid. Dit kan eventueel via formulieren of een lijst met aandachtspunten. Het is belangrijk om de hulpvraag zo goed mogelijk te omschrijven.
- ▶ Er wordt voldoende breed gekeken, zodat de valkuil wordt vermeden een te eng spoor te bewandelen. Ook te snelle interpretaties en conclusies worden vermeden. Zo kan een niet gekend gehoorprobleem soms lijken op taalachterstand of zwakke verstandelijke ontwikkeling.
- ▶ Om een volledig beeld te krijgen is het nodig zowel te kijken naar kindkenmerken als naar de onderwijsleeromgeving en de thuissituatie.
- ▶ Leden van het zorgteam kunnen gerichte vragen stellen om de hulpvraag te verhelderen en een beeldvorming te krijgen.
- ▶ Leerkrachten en/of ouders krijgen ruimte en tijd om ondersteuningsbehoeften te formuleren.
- ▶ Positieve aspecten en adviezen die werken worden in kaart gebracht. Positieve aspecten kunnen zijn: interesse, wilskracht, werkhouding, intelligentie, sociaal-emotionele ontwikkeling, motivatie, leerbaarheid...
- ▶ De context waarin problemen zich voordoen is een belangrijk gegeven. Het gaat immers over deze leerling, in deze klas, bij deze leerkracht, in deze school, met deze ouders enz.
- ▶ Wensen, verwachtingen en mogelijke verklaringen worden bevestigd en zijn belangrijk voor het bepalen van de volgende stappen.
- ▶ Afstemming is belangrijk. Dit betekent niet dat men het steeds eens is over mogelijke oorzaken en/of aanpak. Het probleem is wel duidelijk omschreven, de standpunten van de betrokkenen zijn gekend en er is overeenstemming over de volgende stappen die worden gezet en uitgeprobeerd.

Het kan niet de bedoeling zijn om bij elk aangemeld probleem op een zorgoverleg al deze stappen te overlopen. Ze kunnen wel helpen om te waken over het zorgvuldig en doelgericht werken. De kwaliteit van het handelen wordt immers mee bepaald door het handelingsgericht traject dat wordt afgelegd.

Op basis van de gegevens uit het zorgoverleg wordt duidelijk omschreven op welke vragen er antwoorden worden verwacht. Indien nodig wordt extra informatie verzameld: 'Wat willen we (nog) weten en waarom willen we dat weten?' Als er voldoende gegevens beschikbaar zijn, kunnen de betrokkenen

meteen de onderwijsbehoeften proberen formuleren en een mogelijke aanpak afspreken.

2.2 Verzamelen van informatie⁸

Indien er vanuit het zorgoverleg onvoldoende informatie beschikbaar is om de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten en ouders vast te stellen, kan informatie ingewonnen worden. De leerkrachten en/of een lid van het zorgteam verzamelen de nodige elementen om het beeld scherper te krijgen.

Dit kan door:

■ Gesprekken met leerkrachten

Het is aangewezen om de betrokken leerkrachten (ook turnleerkracht, eventueel leerkracht uit vorige schooljaren...) te bevragen, zowel over het functioneren van de leerling in verschillende situaties als naar welke acties ondernomen werden en met welk effect.

■ Gesprekken met leerlingen⁹

Hoewel dagelijks veel gecommuniceerd wordt op scholen, gebeuren individuele gesprekken met leerlingen nog te weinig systematisch. Nochtans kunnen leerlingen hun gedrag vaak zelf verklaren of zelf oplossingen formuleren die kunnen bijdragen tot een specifiekere aanpak. Deze gesprekken kunnen een positieve invloed hebben op het welbevinden van de leerling omdat hij zich actief betrokken voelt met respect voor zijn persoonlijke mening en inbreng.

Een positieve relatie met begrip voor de cultuur en het thuismilieu van de leerling kan een belangrijke positieve factor zijn voor leerlingen die opgroeien in risicosituaties. Het opbouwen, voortzetten of herstellen van een goede relatie met de leerling staat voorop. Goed contact en een affectieve band met de leerling zijn voorwaarden om tot positieve beïnvloeding (opvoeding) te komen. Dit is zeker een aandachtspunt indien er sprake is van ordeverstoring of agressief gedrag. Het is belangrijk om als leerkracht niet te worden meegezogen in een persoonlijke strijd met de leerling.

In gesprek met de leerling houdt de school rekening met de loyaliteit van de leerling ten aanzien van zijn ouders, familie, etnisch-culturele groep, medeleerlingen...

■ Gesprekken met ouders

⁸ Deze term komt overeen met de HGW-onderzoeksfase

⁹ Zie: Bijlage 11: Gesprek met de leerling en Bijlage 12: Gespreksvoering met kinderen/jongeren

Omdat ouders ervaringsdeskundigen zijn wat hun kinderen betreft, is met hen een gesprek aangaan over de onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften en de aanpak van het gedrag op school aangewezen. Met respect voor elkaars beleving en mening wordt samen gezocht naar een geschikte aanpak. De school staat in voor een transparante communicatie, die noodzakelijk is om de tussenkomsten op school en thuis onderling te kunnen laten versterken. Communicatie in duidelijke taal komt alle ouders tegemoet.

De school heeft de verantwoordelijkheid om het initiatief te nemen, ook bij ouders die moeilijk bereikbaar zijn of niet spontaan meewerken. Het kan gaan om het inzetten van een tolk, brugfiguur of intercultureel bemiddelaar, maar ook om het benutten van informele momenten, bijvoorbeeld aan de schoolpoort.

■ **Observatie¹⁰**

Bij observatie kan het gaan om het observeren van een leerling tijdens het uitvoeren van een opdracht, in contact met leeftijdsgenoten... Naast het resultaat van een opdracht, is immers ook de manier waarop deze wordt uitgevoerd en beleefd van belang.

■ **Nagaan van effecten van maatregelen**

Het nagaan van het effect van een bepaalde maatregel geeft aan of deze maatregel moet worden verdergezet, bijgestuurd of stopgezet. Het is ook zinvol om bij de evaluatie van maatregelen eventuele schoolexterne begeleiding mee te nemen.

■ **Leerlingvolgsysteem**

Het analyseren van de informatie uit het leerlingvolgsysteem levert nuttige informatie op over de ontwikkeling en vaardigheden van een specifieke leerling en de mogelijke verdere aanpak. Deze analyse kan aangevuld worden door het terug- of doortesten van leerlingen met (genormeerde) leertoetsen en/of door het gebruik van andere specifieke instrumenten.

2.3 Onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften en aanpak bepalen¹¹

Leerkracht en zorgteam formuleren samen de doelen en onderwijs- of opvoedingsbehoeften die erbij aansluiten. Hoe duidelijker we deze in beeld krijgen, hoe gemakkelijker het is om de interventies in de verhoogde zorg hierop af te stemmen. Naast de mogelijke differentiatie en remediëring opgestart in de brede basiszorg, kan de school extra zorg voorzien in de vorm van

¹⁰ Zie: Bijlage 14: Observeren

¹¹ Deze term komt overeen met de HGW-integratie/aanbevelingsfase

compenserende of dispenserende maatregelen, afgestemd op de specifieke onderwijsbehoeften van bepaalde leerlingen¹². Leerkrachten en ouders kunnen nood hebben aan ondersteuning om de nodige aanpak te realiseren. De gekozen interventies kunnen zich situeren op heel wat terreinen: het pedagogische, het didactische, het sociaal-emotionele, de inrichting van de klas, de communicatie met de ouders...

Maatregelen die de behoeften van leerlingen aan autonomie, competentie en relationele verbondenheid ondersteunen, hebben een positief effect op hun (autonome) motivatie¹³. Een leerling zal meer vanuit zichzelf gemotiveerd zijn wanneer hij het gevoel heeft dat hij zelf invloed kan uitoefenen op de toepassing van een maatregel, dat de maatregel ervoor zorgt dat hij klasopdrachten beter aankan én dat hij deel blijft uitmaken van de klasgroep. Het is zinvol om deze interventies ook te bekijken in het licht van de toekomstige leer- en loopbaankansen van een leerling.

- ▶ Op basis van de verzamelde informatie worden de doelen bepaald en de onderwijs-, opvoedings- en ondersteuningsbehoeften geformuleerd. Mogelijke interventies en acties waarvan we succes verwachten, worden voorgesteld. Dit kunnen maatregelen zijn die de school neemt, maar ook interventies waarbij ouders en leerlingen actief betrokken kunnen worden. Andere stappen zijn voorlopig niet nodig.
- ▶ Wanneer er signalen zijn die het zorgteam ongerust maken, kunnen er, naast de geplande acties op school, ook nog andere stappen nodig zijn. Deze signalen kunnen de thuissituatie aangaan, maar ook betrekking hebben op het draagvlak van de leerkracht/klas/school. Het kunnen vermoedens zijn of vragen naar de oorzaak en verdere aanpak van dit probleem. In dit geval wordt aan het CLB de vraag gesteld of de opstart van een individueel traject binnen uitbreiding van zorg aangewezen is.
- ▶ Leerkrachten kunnen geconfronteerd worden met signalen van (vermoeden van) kindermishandeling, problematische leefsituaties, ernstige eetproblemen, middelenmisbruik (drugs, alcohol), zelfverwonding, suïcide(poging), incidenten van agressie... Bij deze problemen wordt onmiddellijk het CLB gecontacteerd en overgegaan naar de fase van uitbreiding van zorg.

Voor het concreet formuleren van onderwijs- en opvoedingsbehoeften kunnen een aantal hulpzinnen ondersteuning bieden. Deze worden ook gebruikt in de

¹² Zie: *Decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet)*, 2014.

¹³ Vansteenkiste M. & Victoir A., 'Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren. Toepassingen van de zelfdeterminatietheorie', In: *Caleidoscoop*, 22(1), 2010
<http://www.caleidoscoop.be/index.php?ID=41484>

fase van uitbreiding van zorg. Aan heel wat van deze onderwijsbehoeften wordt reeds tegemoet gekomen binnen de fase van brede basiszorg. Het verschil is dat het in de fase van verhoogde zorg gaat over het vaststellen van wat bepaalde individuele leerlingen specifiek nodig hebben.

Enkele voorbeelden van mogelijke onderwijs- en opvoedingsbehoeften:

Deze leerling heeft...

instructie nodig die

- op voorhand wordt gegeven;
- verlengd is en waarbij de leerkracht hardop meedenkt en voordoet;
- maximaal twee opdrachten bevat (samengestelde opdracht);
- sterk de visuele kant benut ter compensatie van het zwakke begrip bijvoorbeeld met foto's, pictogrammen, stappenschema's;
- vooral auditief is;
- die stimuleert tot meedoen zoals samen oefenen, oprispen of trainen van basisvaardigheden;
- verkort is, zodat de leerling snel zelfstandig aan de slag kan.

opdrachten nodig

- die een eenvormige structuur vertonen;
- met extra leer- en oefenstof;
- met voorbeelden die stap voor stap zijn uitgewerkt;
- waarbij de leerling enkel de antwoorden hoeft in te vullen;
- waarvan de leerkracht weet dat de leerling ze goed begrijpt;
- die een oplossingsmethode aanbieden;
- die net binnen zijn beheersingsniveau liggen, zodat de nodige succeservaringen worden beleefd.

leeractiviteiten nodig die

- aansluiten bij zijn interesses;
- een actief mondeling taalgebruik stimuleren;
- het overleg met anderen bevorderen.

ondersteuning nodig

- bij het maken van een oefening van begrijpend lezen en gebruikt hierbij voorleessoftware;
- bij het maken van rekenoefeningen en gebruikt hierbij schematische hulpmiddelen zoals kwadraatbeeld, getallenlijn.

(zie ook tabel met voorbeelden van mogelijke differentiërende, remediërende, compenserende of dispenserende maatregelen in BaO)

een klasinrichting nodig die

- structuur biedt en duidelijk verwijst naar de activiteiten;

- *de concentratie bevordert.*

een speelplaats nodig waar

- *duidelijke regels en afspraken gelden;*
- *specifieke ruimte is voorzien voor activiteiten en rust;*
- *het toezicht consequent reageert en een gelijkvormig systeem hanteert van straffen en belonen.*

feedback nodig

- *die snel komt (na enkele oefeningen);*
- *waarbij benadrukt wordt wat al wel goed gaat;*
- *waarbij de inzet wordt benadrukt.*

groepsleden nodig

- *bij wie hij kan aansluiten;*
- *die hem accepteren;*
- *die vragen om mee te spelen;*
- *met wie hij samenwerkend kan leren.*

leerkrachten nodig die

- *hem aanmoedigen na de eerste oefeningen;*
- *zorgen voor regelmatige communicatie met de ouders;*
- *voldoende differentiëren, zodat de leerling op zijn niveau vooruitgang maakt;*
- *het beloningssysteem in de klas duidelijk en consequent hanteren;*
- *bereid zijn om te differentiëren binnen het beloningssysteem ;*
- *concrete doelen formuleren op korte en lange termijn.*

ouders nodig die

- *bereid zijn om de aanpak op school te bevestigen, ook al kunnen thuis andere regels gelden;*
- *i.v.m. schoolse prestaties geen hogere eisen stellen dan de school;*
- *de emotionele steun kunnen bieden waarvoor er in de onderwijssituatie niet steeds voldoende ruimte is;*
- *ervoor zorgen dat hij op tijd gaat slapen.*

Enkele voorbeelden van ondersteuningsbehoeften van leerkrachten:**Als leraar wil ik bereiken dat ... (doel)****Zelf doe ik al****Verder heb ik nodig:**

- *attitude/houding die ...*
- *kennis/begrip van ...*
- *vaardigheden om ...*
- *materialen waarmee ...*

- 'meer handen in de klas' in de vorm van ...
- feedback op ...
- collega's, intern begeleider, mentor, zorgcoördinator of leidinggevende die ...
- observeren hoe collega ... lesgeeft aan ...
- coaching of co-teaching bij ...
- ouders die ...
- begeleider die ...

Enkele voorbeelden van ondersteuningsbehoeften van ouders

Als ouder wil ik bereiken dat... (doel).

Zelf kan ik al ...

Verder heb ik nodig:

- houding die ..
- uitleg over/inzicht in ...
- kennis/begrip van ...
- vaardigheden om ...
- leraar, mentor, intern begeleider, zorgcoördinator of leidinggevende die ...
- gezins- of familieleden die ...
- andere kinderen die ...
- hulpverlener uit de jeugdhulp die...

Enkele voorbeelden van mogelijke differentiërende, remediërende, compenserende of dispenserende maatregelen in BaO:

- De oefentijd voor lezen wordt voor een bepaalde leerling gevoelig uitgebreid. In vele gevallen zal dit kunnen gebeuren in een groepje van leerlingen met gelijkaardige behoeften. Een zorgleerkracht kan dit groepje begeleiden, maar er is ook ondersteuning mogelijk binnen een systeem van tutorlezen of werken met leesouders. In een oudercontact kan een bibliotheekbezoek voorgesteld en toegelicht worden om onder meer de interesse voor lezen in verschillende vormen zoals voorlezen, beluisteren, samen lezen, zelf lezen... te stimuleren.
- Een extra (zorg)leerkracht komt de verlengde instructie in de klas ondersteunen.
- De leerkracht bespreekt samen met het zorgteam hoe het beloningssysteem beter kan worden georganiseerd om een leerling met erg impulsief gedrag te ondersteunen. Er wordt een traject afgesproken waarbij iemand de leerkracht ondersteunt bij de reflectie en bijsturing na een periode van uitproberen. Als de leerkracht dit wenst en hiervoor openstaat, kan een observatie in de klas hierbij helpen.
- De klassenleerkracht en het zorgteam spreken samen een taakverdeling af voor het opzoeken en maken van pictogrammen om een leerling met veel nood aan visuele ondersteuning te helpen. Er wordt afgesproken dat een zorgleerkracht in de eerste periode van de invoering hiervan enkele keren in de klas komt helpen.

- *Met een leerling wordt een contract gemaakt om zijn betrokkenheid bij vechtpartijen op de speelplaats te verminderen. Al het personeel dat voor de bewaking op de speelplaats instaat, wordt hiervan op de hoogte gesteld. Met de leerling en zijn ouders worden afspraken gemaakt over hoe dit gerapporteerd wordt (bijvoorbeeld via de agenda) en hoe we het gedrag waar we tevreden over zijn gaan belonen.*
- *De leerling krijgt rekenonderwijs op zijn eigen niveau waarbij de leerdoelen van het vierde leerjaar beoogd worden.*
- *Samen met de ouders wordt gezocht naar een vrijetijdsaanbod dat aansluit bij de interesses en sterke kanten van hun kind.*
- *Samen met leerling, ouders en leerkracht wordt een manier gevonden om het huiswerk op een meer aangename manier te laten verlopen, bijvoorbeeld een beloningssysteem waarbij duidelijke afspraken gemaakt worden over het verloop en waarbij het kind beloond wordt door leerkracht en ouders.*

2.4 Plannen, handelen en evalueren

Aan heel wat onderwijs- en opvoedingsbehoeften van leerlingen kan, tot op zekere hoogte, schoolintern worden tegemoet gekomen. Tijdens een oudergesprek worden de mogelijke aanpakalternatieven geschetst. Er wordt ruimte gelaten voor de inbreng van de ouders en er wordt besproken in hoeverre ouders willen en kunnen meewerken.

Met de leerling bespreekt men waarom er met hem wordt gewerkt en wat er van hem wordt verwacht. Tussentijdse gesprekken en evaluaties samen met de leerling zijn belangrijk om ondersteuning te geven wanneer dit nodig is. De leerkracht en het zorgteam volgen de uitgezette interventies op en luisteren naar de leerling om erachter te komen waar problemen zouden kunnen liggen.

Bij het opstellen van de zorgacties wordt er ook een evaluatiedatum gepland. Tijdens de evaluatie wordt besproken of er evolutie is en of de vooropgestelde doelen werden bereikt. Men stelt zich de vraag of het een geïsoleerd probleem is en of het kadert binnen een ruimere problematiek, bijvoorbeeld zich uitend op verschillende ontwikkelingsgebieden en/of als combinatie van onderwijs- en opvoedingsbehoeften.

De betrokkenen zoeken afstemming en maken afspraken over haalbare acties, een planmatige aanpak en gerichte begeleiding. De leerkracht legt samen met het zorgteam een transparant traject vast: wie is betrokken, wat zijn de acties, hoe dikwijls, klasintern of -extern, gedurende welke periode, hoe opvolgen en evalueren. De interventies worden consequent uitgevoerd en eventueel bijgestuurd via systematisch overleg. Ze worden zichtbaar gemaakt en zorgvuldig vastgelegd (frequentie, duur en periode) in het leerlingendossier. Dit is belangrijk in functie van het verbeteren van de begeleiding van de leerlingen

en een goede communicatie met de ouders en de leerling. Het zichtbaar maken van interventies is echter ook aangewezen met het oog op een schoolverandering, de overstap naar een hoger onderwijsniveau, het bepalen van de didactische resistentie en het motiveren dat voor een leerling de fasen van het zorgcontinuüm werden doorlopen.

Het basisprincipe is dat de leerling zo veel mogelijk betrokken blijft bij de klassikale lessen. Ook in deze fase blijft de leerkracht de eindverantwoordelijke, eventueel aangevuld of ondersteund door zorgleerkrachten of anderen.

Bij de evaluatie van de uitgevoerde interventies zijn er verschillende besluiten mogelijk:

- ▶ Indien de evolutie positief blijkt, kan beslist worden om de interventies voor een bepaalde tijd verder te zetten.
- ▶ Indien de achterstand is weggewerkt of het probleem is opgelost, worden de interventies stopgezet.

Bij een stagnerende of negatieve evolutie informeert de school tijdig het CLB, conform de afspraken. Deze vraag of aanmelding is het begin van de fase van uitbreiding van zorg. Er wordt overleg georganiseerd om de vragen en problemen samen te bespreken. Alle elementen die werden verzameld in het leerlingendossier vormen het startpunt van de intakefase.

Het is niet gemakkelijk om eenduidig aan te geven wanneer er door het CLB een leerlinggebonden traject moet worden opgestart. Het is wel belangrijk om dit tijdig te doen, zeker indien de school twijfelt of zij voldoende tegemoet komt aan de noden van de leerling, de leerkracht(en) en ouders. Wanneer het CLB samen met het zorgteam een antwoord zoekt op de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht of advies vraagt over een planmatige aanpak en mogelijke interventies, kan dit binnen deze fase van verhoogde zorg blijven. Het opstarten van een individueel traject met de leerling door het CLB valt binnen uitbreiding van zorg.